

О.А. БІДА, О.П. САВЧЕНКО

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО- МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

***Ключові слова:** самостійна робота студентів, кредитно-модульна система навчання.*

Україна, приєднавшись до Болонського процесу, повинна цілком відповідати критеріям європейської освітньої системи, одним із яких є нова якість самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, її наповнення й організація – досить рутинні задачі, але їх включенність у загальний комплекс проблем підвищення ефективності вищої освіти на сучасному етапі додає їм нове значення і нову якість. Тим часом сформоване у вищій школі співвідношення обсягів аудиторної і самостійної роботи студентів входить у все більші протиріччя із сучасними тенденціями організації навчального процесу. І хоча зараз увага більшості дослідників звернена на проблему зовнішнього контролю (де розглядаються параметри, на значеннях яких базуються висновки атестації, акредитації і ліцензування), але все більш актуальною стає і необхідність створення внутрішньовузівських систем оцінки якості освіти, в яких повинні бути зацікавлені, насамперед, самі ВНЗ.

Аналіз основних груп проблем, які впливають на забезпечення якості підготовки фахівців, показує, що однією з основних стає проблема організації навчальної діяльності, адекватної сучасним вимогам, пропонуваним щодо рівня підготовки професіоналів. Тобто, ці професіонали повинні володіти не тільки теоретичними знаннями, а й мати зорієнтованість у сучасних ринкових відносинах і навички практичної діяльності на підприємствах [1, 5]. Нині як в нашій країні, так і за кордоном відбувається інтенсивний пошук таких методів, засобів і форм організації процесу навчання, що дозволили б стимулювати пізнавальну активність і самостійність майбутніх фахівців. Не є виключенням у цьому відношенні і сфера технічної освіти, в тому числі й така важлива її складова, як підготовка товарознавців.

Метою даної роботи є аналіз організації самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи освіти.

Що розуміється під самостійною роботою студентів? У відповіді на дане питання маємо суперечливість, викладачі визначають самостійну роботу студентів, виходячи з власного життєвого і педагогічного досвіду. Одні з них вважають, що самостійна робота студентів – це самостійна науково-дослідна робота, яка здійснюється під керівництвом викладача в різних формах навчання. Інші ж думають, що самостійна робота студентів у часі і просторі відділені від навчального процесу, і тому позааудиторна самостійна робота студентів ведеться без особистої участі викладача. Його керуючі впливи здійснюються опосередковано – через інформаційно-аналітичне й учбово-методичне забезпечення, в якому відбувається концентрація досвіду (знань, умінь, способів діяльності) і способів його передавання (безпосередні вказівки – інструкції дій).

На нашу думку, самостійна робота студентів – це важлива форма навчального процесу під керівництвом і контролем викладача, у ході якого відбувається творча діяльність з набуття і скріплення наукових знань. Професійне зростання фахівця, його соціальна затребуваність як ніколи залежать від уміння виявити ініціативу, вирішити нестандартне завдання, від здатності до планування і прогнозування результатів своїх самостійних дій. Це переорієнтує самостійну роботу з традиційної мети – простого засвоєння знань, набуття умінь і навичок, досвіду творчої і науково-інформаційної діяльності – на розвиток внутрішньої і зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця, що активно перетворює ставлення до одержуваної інформації, здатності вибудувати індивідуальну траєкторію самонавчання.

За нашими спостереженнями, виразно усвідомлюваною студентами метою самостійної роботи є набуття індивідуального знання. Навіть під час написання творчої роботи (реферату, доповіді, курсової роботи) більшість із них зміст її бачать у поглибленні власного знання з визначеної проблеми. Варто зазначити, що переважна більшість традиційно освоюваних методів самостійної навчальної діяльності (здобуття лексичних навичок аудіювання і конспектування, оволодіння стилістикою наукової мови, умінням використовувати доступні бібліотечні ресурси, знаходити інформацію за допомогою автоматизованих систем та інформаційних мереж і ін.) зорієнтовані на розвиток здатності одержувати необхідні дані з готових джерел, активізувати пізнавальну діяльність у ланці „інформація – знання” (тобто, діяльність „для себе”). Це, безумовно, важливо, але для умов інформаційного суспільства зовсім недостатньо. Важливо показати тим, хто навчається, що готовність до безперервного пошуку нового, актуального знання, до грамотного здійснення інформаційних процесів (пошуку, зберігання, переробки) – одна з основ професійної компетенції фахівця в будь-якій галузі, яка визначає успішність його особистісного зростання і соціальну затребуваність.

Для того, щоб студент усвідомив себе не тільки споживачем, але й розповсюдjuвачем нового знання, відчув суспільну значущість своєї індивідуальної пізнавальної діяльності, доцільно використовувати групову форму організації самостійної роботи. При цьому викладач надає консультативну допомогу кожному виконавцю, оцінюючи його успіхи за якістю виконаної ним частини завдання. Координація всієї роботи – це сфера учасників творчої групи. Окремі документи в певному порядку збираються під єдиною назвою. На обговорення аудиторії – представлення – виноситься завершений продукт самостійної діяльності. Студент має можливість реально оцінити свій внесок у загальну справу, усвідомити відповідальність за кінцевий результат. Ці студентські роботи можуть накопичуватися на кафедрі або в методичному кабінеті, надаючи практичну допомогу викладачам і студентам як джерело інформації.

Організація роботи в ланці „знання – діяльність” є найважливіший елемент формування світогляду, оскільки тут дуже важливе особистісне прийняття основних наукових принципів, ідей, концепцій, методів. А це вимагає їхнього переконливого обґрунтування, яке можна одержати тільки в процесі здійснення визначеної практичної діяльності на основі отриманих знань. Результати цієї діяльності подають нову інформацію, мета якої, по-перше, перевірка і коректування вже наявних знань і, по-друге, одержання нових. Без даної ланки студент не навчиться самостійно керувати власним пізнавальним процесом: вона забезпечує „зворотний зв'язок” у цьому процесі. С.Л. Рубінштейн відзначав, що інформація особливо добре засвоюється в тому випадку, коли суб'єкт навчання цілеспрямовано шукає її для здійснення визначеної діяльності, для вирішення задачі, що стоїть перед ним, і для цього актуалізує вже на-

явні в нього знання. Той, кого навчають, у цьому випадку й об'єктивно, і суб'єктивно готовий до сприйняття нового знання.

Зазвичай, робота з підготовки сучасних фахівців складна, насичена й об'ємна, що вимагає значної підготовчої роботи з боку і викладача, і студента. І саме від викладача залежить правильна постановка проблем, формування творчих груп студентів, допомога в складанні і коректуванні самостійної роботи.

Таким чином, проведений аналіз дозволив зробити висновок, що всі форми навчального процесу повинні навчати студентів інтенсивної і плідної самостійної роботи. Саме вона, на нашу думку, повинна бути одним із найважливіших критеріїв для оцінки уміння колективів кафедр користуватися своєю самостійністю в організації навчально-виховного процесу у ВНЗ. Сьогодні позитивно може бути оцінена тільки така робота кафедр, що забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців, виходячи з потреб ринкового попиту.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Стеченко Д.* Інновація та якість підготовки фахівців у вищій школі // Вища школа, 2005. – № 1. – С.43-45.
2. *Науменко Г.* Про деякі аспекти реформування освіти України // Шлях освіти, 2000. – № 1. – С. 2.
3. *Беляева А.* Управление самостоятельной работой студентов // Высшее образование в России, 2003. – № 6. – С.105-109.

Е.А. Бидя, Е.П. Савченко

Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, г. Черкассы

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье освещаются вопросы организации самостоятельной работы студентов в условиях кредитно-модульной системы обучения.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, кредитно-модульная система обучения.

O.A.Bida, O.P.Savchenko

THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT STUDENTS' WORK IN THE CONDITION OF CREDIT-MODULE EDUCATIONAL SYSTEM

The questions of the organizing of the student self-instructions under the credit- modular system of education are considered.

Key words: student self-instructions, credit- modular system of education.

*Одержано 31. 03. 2009 р.
Рекомендовано до друку 16. 06. 2009 р.*